

Nazif'in kaleme aldığı beyanname bu gazetede çıkmamış, Ankara'daki Yeni Dünya matbaasında basılmış ve polisçe hemen toplatılmıştır. (3) Eskişehir işçi ve köylülerine seslenen bu bildiri, genel anlamda (resmî) Komünist propagandası niteliğinde olup, işçi ve köylülerden Ethem ayaklanmasının desteklenmesi için hemen başkaldırmalarını isteyen bir yanı da yoktur.

Yine ilk tefrikada yazıldığı gibi, Mehmet Şükrü (Karahisar-ı Sahip) beyle Şeyh Servet (Bursa) efendinin tutuklu olarak yargılandıkları doğru değildir.

8'inci tefrikada ileri sürüldüğü gibi, Tokat mebusu Nâzım sol kanatların hepsinde (ayrıca belirtildiği gibi resmî fırkada) yer almış değildir.

1'nci ve 4'üncü tefrikalarda mahkeme üyesi gösterilen Cevdet Kerim İncedayı [1893-1951] Birinci B.M.M.'nde üye bile değildi. Meclis'e beşinci dönemde Sinop'tan girmiştir. İstiklâl Mahkemesinde üye olan Cevdet bey (benim dikkatlerini çekmem üzerine 20'nci tefrikada düzeltilmiş gibi) Kütahya Mebusu Cevdet İzzab'tır [1891-1960]. Fakat Nizamettin Nazif'le Arif Oruç için verilen cezaları az bulup bu iki sanığın onar yıl hapsedilmeleri için karşı-oy yazısı yazan üye, Cevdet bey değil, Hüseyin beydir [Gökçelik, 1867-1933: Sadi Borak bu dördüncü üyeyi hiç anmıyor!]. Hüseyin bey Elâzığ'da polis müdürü iken ilk Meclis'e girmiş ve ölünceye kadar, dört dönem B.M.M.'nde bu ili temsil etmiştir.

Örneklerini daha çoğaltmak istemediğim bu yanlışlar, herhalde Sadi Borak'ın tefrikasının sonunda yaptığı gibi, «bugünkü hızlı baskı tekniğinin kaçınılmaz sonuçları» diye geçiştirilemez.

Son olarak, uluorta sormak istediğim bir şey var: B.M.M. arşivindeki yarım yüzyıl öncesine ilişkin belgelerden ve gizli tutanaklardan yararlanmak için, mutlaka Sadi Borak mı

olmak gerekiyor? Bunlar ne zaman herkese açılacak?

METE TUNÇAY

«YENİ SESLER ARAMANIN ZAMANIDIR»

Sayın Mutluay, bir yazısında Erol Çankaya'nın şiirlerini bu denli öfke ve ateşle yağurmasını anlayamadığını belirtiyor, kuşkuyla karışık bir serzenişte bulunuyordu. Bir bakıma haklıydı. Gerçekten de Erol Çankaya'nın şiirlerinde öfke, omuzca çapraz asılı tüfek, kabzede ısınmış avuç, barikatlar, kanlı hançerler ilk bakışta sık sık göze çarpan kavramlardır. Kitabı şöyle bir göz gezdiren insan, neredeyse savaş alanının ortasında kaldığını sanır. Buna bir de adım eklersek hele; *Cehennem Biziz*. (Erol Çankaya, Bilgi Yayınevi, Temmuz 1976, 152 sayfa, 15.— Lira)

Sanırım bu serzenişin temelinde, eski kuşaklarda genellikle yer etmiş bulunan «gençlik halet-i ruhiyesi» ile bunca öfke ve kinin akla egemen olabileceği kuşkusu yatmaktadır. Toplumdan, toplumsal sorunlardan, olaylardan, kısacası yaşayıştan kopuk şiirlerin şairleri için yerindedir bu kuşku. Oysa Erol Çankaya, özellikle biri öbürünün varlık sebebi olan kavramları yanyana getirerek yaşayışı ve şiiri özümlemiş usta bir ozan gibi çıkmaktadır karşımıza. Örneğin «*Şiir gençlik gibi bir şeydir ve gütti gider*» dizesiyle şiirin devingenliği, sürekliliği; kendini yaratan şairi yeniden nasıl yarattığı vurgulanırken;

*Sesim sevgilimi bile kuşatmazsa
Yüreğim dünyaya katılamazsa*
(s. 11)

dizeleriyle bu yaratıcılığın, devingenliğin, sürekliliğin yaşayışla bağlantısı sağlanmakta; *Yarın yeni şiirler yazdığında bir hayli öfkelerle Sözelimi bir banka görüp*

*hırçınlandığımda
Bir bono görüp, hisse senetleri*

(s. 12)

dizeleriyle de, sözü edilen bağlantı somutlaştırılmaktadır.

Kanımca Erol Çankaya'nın şiirlerini ilk bakışta «cehennem» görünümüne çeviren, okuyanda kendini savaş alanında kalmış duygusunu uyandıran, birbirine aykırı kavramların tıpkı günlük yaşayışımızdaki aykırılıklar gibi yanyana, içiçe kullanılmış olmasıdır. «*Terli gömleğime çıkıyor dünyanın macerası*» dizesi ile, «*Belki hayata dişlilerin olduğu yerden dokunduğum*» ya da «*Dünyaya kıvılcıklar çıkartarak yaklaştığın belli*» dizelerinde olduğu gibi, tek dize ile ekonomik sorun; sömürü, sömürüye karşı koyuş v.b. vurgulanırken az sonra «*Yüzümüze çarparak her sabah dünyanın aşklarını*» gibi bir dizeyle sevda kavramı en geniş anlamıyla yükleniyor; birbirinin karşıtı olan kavramlar okurun sosyo-ekonomik ilgi ve ilişkiler içerisinde tutacağı yanı seçmesini; bu seçimi yaparken bir bileşime varmasını kolaylaştırıyor. Bir başka deyişle, yeni insan ve toplum tipinin yaratılmasında Erol Çankaya'nın şiiri işlevini yerine getiriyor.

Gerçi zaman zaman aşiret törelerini savunur bir havaya bürünüyor yazar. Örneğin «*Sonra sulbünden geleceklere düşün*» dizesinde olduğu gibi. Özellikle bu dizinin devamında, kan davası için çocuğunu şartlandıran bir ana görünümündedir şair. Aynı şiirin bir başka yerinde de «... *gazete okuma/Aç günceni oku*» diyerek somut gerçeklikten uzak durmayı öğütlerken yine aynı şiirin şu güzel dizelerindeki anlamla çelişiyor bu öğüt:

*Kalbimi sarsalayan yurt haberleri
Ve kısacık bir soluğu,
dünyayı dolduran
Defterine işle. Kayısına
Sülüs yazısıyla düş bir
ömrün tarihini.*
(s. 22)

Bir düzene karşı çıkmak, o

düzenin gerçeklerini karşıtıyla görüp öğrenmeyi engellemez. (Kendisi de bunu yukarıdaki dizelerde kabul ediyor zaten.) O gerçekler değil mi şairin bedeniyle öfke ile kavranan?.. Bilererek öfkelenmekle, şartlanarak kin tutmak, öfkelenmek ayrı ayrı tavırların kaynağıdır.

Öte yandan yazarın, toplumuzun kırsal kesimiyle ilgili dizeleri arasında belirgin bir ayrılık var; birinci kesimle ilgili dizeler genellikle kalıplaşmaya, duraganlığa götürüyor onu. İkinci kesimiyle ilgili dizeleri daha güçlü. Bu da, şairin yaşayış ile özdeşleşmek istediği şiiri, okuyarak edindiği izlenimlerinden kaynaklandığı için olsa gerektir. Bu izlenimler ise tek taraflı

(gazete okuma/Aç günceni oku) olduğu için yer yer onu tekrarın tekrarına götürmektedir. Oysa «*Emeğin Olduğu Yerden*», «*Kan Toprağa Bulaşmıyor*», «*Kanın Görüldüğü Yerden*» gibi şiirlerinde öz, imgelem ve duyarlık bakımından gerçek şiirini yakalıyor Erol:

*Teri toprağa bulaşıyor
O'nların
Kan toprağa bulaşmıyor*
(s. 59)

dizeleriyle «O'nlar» ve emeğin üretkenliği, yaşayışın sürekliliği («*Karışt Şiir*» in 61. sayfada ki son dizesinde olduğu gibi) ne güzel vurgulanıyor! Ya «*Şafakleyin düşmanın bordasına çarptıkça tazeleniyor hıncım*» dizesindeki imgelem!.. Kıyayı ya da gemi bordasını bıkmadan, usanmadan döğen dalgaları a-

nımsatıveriyor birdenbire insana.

Yayınevinin kitabın arka kapına koyduğu notta, «1940 kuşağının devrimci şiirini, 1970 gençliğinin heyecanı, soluğu ve imgeleriyle zenginleştirerek yenileştiren, gözü ve yüreği pek bir ozan!» deniyor Erol Çankaya için. Gerçekten de, 1970'lerin başında Demokrat İzmir'in Çarşamba günleri yayımlanan Edebiyat ve Sanat sayfasından izlemeye başladığımız o ilk şiirlerinden bu yana Erol, yaratıcı gücünü «*durulan bir şiir*» gibi diyalektik ile yağurmuş, «Türk edebiyatında yeni bir aşama için en güçlü umutlar» dan biri olmuştur. *Cehennem Biziz*, bu umudun belgesidir.

M. TANER ÜNLÜ

cem yayınevi

ARİF DAMAR
alıcı kuşu kardeşliğinin

Yıllardır Aranan Şiir Kitaplarının
Tümü Birden

Günden Güne / İstanbul Bulutu / Kedi
Aklı / Saat Sekizi Geç Vurdu / Alıcı Kuş

15 lira

seslerin ayak sesleri

Tükleniyor

7,5 lira

Dağıtım: CEMMAY, Babiâli Cad. 19,
Cağaloğlu - İSTANBUL